

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2024/583,

8. veebruar 2024,

**Euroopa Liidu merendusjulgeoleku operatsiooni kohta meresõiduvabaduse kaitsmiseks seoses
Punase mere kriisiga (EUNAVFOR ASPIDES)**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 42 lõiget 4 ja artikli 43 lõiget 2,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) 28. veebruaril 2022 võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 2624 (2022), milles mõistis kõige karmimalt hukka Jeemeni ranniku lähedal aset leidvate vahejuhtumite arvu suurenemise, sealhulgas rünnakud tsiviil- ja kaubalaevade vastu ning kaubalaevade meelevaldse ja ebaseadusliku arestimise või kinnipidamise, mis kujutab endast märkimisväärset ohtu laevade meresõidu turvalisusele Adeni lahes ja Jeemeni ranniku lähedal Punases meres.
- (2) 12. detsembril 2022 võttis nõukogu vastu järeldused, milles kinnitatakse, et liidu koostöö Jeemeniga on seotud liidu põhihuvide ja -kohustustega, sealhulgas järgmisega: rahu ja reeglitel põhineva rahvusvahelise korra toetamine; humanitaarolukorrast tulenev kohustus toetada Jeemeni rahvast; naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva tegevuskava rakendamine kogu maailmas; Jeemeni tähtsus peamiste merepõhiste energia ja muude kaupade tarneliinide jaoks, et tagada Pärsia lahe piirkonna ning Punase mere ja Aafrika Sarve julgeolek ja stabiilsus; ning vajadus ennetada terroriorganisatsioonide edasist levikut. Lisaks kinnitas nõukogu, et merendusjulgeolekul on tugev mõju rahvusvahelisele merekaubandusele ning et liit on valmis tõhustama oma jõupingutusi, et suurendada usaldust ning edendada meresõiduohutust ja merendusjulgeolekut laiemas Pärsia lahe ja Punase mere piirkonnas.
- (3) 24. oktoobril 2023 võttis nõukogu vastu järeldused, millega kiideti heaks ELi merendusjulgeoleku muudetud strateegia ja selle tegevuskava, milles on esitatud raamistik, mis võimaldab liidul võtta täiendavaid meetmeid oma huvide kaitse tagamiseks merel ning oma kodanike, väärtuste ja majanduse kaitsmiseks, edendades samal ajal rahvusvahelisi norme ja rahvusvaheliste õigusaktide, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni (UNCLOS) täielikku järgimist.
- (4) Al-Houthi mässulised on alates 2023. aasta oktoobrist suunanud oma arvukad rünnakud laevade vastu Punasel merel, Adeni lahes, Araabia merel ja Omaani lahes. Sellised rünnakud seavad ohtu meremeeste elu laevadel ning rikuvad avamerevabadust ja ÜRO mereõiguse konventsioonis sätestatud õigust läbida transiidi eesmärgil rahvusvaheliseks meresõiduks kasutatavaid väinasid. Nendel rünnakutel on kahjulik mõju kaubanduslikule meresõidule ning paljude liidu ja piirkonna riikide majandusele.
- (5) 10. jaanuaril 2024 võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 2722 (2024), milles mõistis kõige karmimalt hukka al-Houthi mässuliste rünnakud prahi- ja kaubalaevade vastu, rõhutades, kui tähtis on kõigi riikide laevade meresõiduõiguste ja -vabaduste kasutamine Punasel merel, sealhulgas Bab el Mandebi väina läbivate prahi- ja kaubalaevade jaoks kooskõlas rahvusvahelise õigusega, nõudes, et al-Houthi mässulised lõpetaksid viivitamata kõik sellised rünnakud; kinnitades, et tuleb austada prahi- ja kaubalaevade meresõiduõigusi ja -vabadusi kooskõlas rahvusvahelise õigusega, ning võttes arvesse liikmesriikide rahvusvahelise õiguse kohast õigust kaitsta oma laevu rünnakute eest, sealhulgas selliste rünnakute eest, mis riivavad meresõiduõigusi ja -vabadusi.
- (6) Poliitika- ja julgeolekukomitee leppis 29. jaanuaril 2024 kokku kriisiohjekohtseptsioonis võimaliku Euroopa Liidu merendusjulgeoleku operatsiooni jaoks, et kaitsta meresõiduvabadust seoses Punase mere kriisiga ning mille esialgne kestus on üks aasta pärast selle käivitamist. Kooskõlas Euroopa Liidu merendusjulgeoleku muudetud strateegiaga peaks see Euroopa Liidu merendusjulgeoleku operatsioon (edaspidi „operatsioon“) koostöös teiste peamiste osalejatega aitama kaasa meresõidu turvalisusele peamistel meresideliinidel piirkonnas, mis hõlmab Punast

merd, Araabia merd ja Pärsia lahe piirkonda, ning sellega peaks kaasnema tugev ja sihipärane diplomaatiline suhtlus Pärsia lahe koostöönõukogu partnerite, piirkondlike osalejate ja rannikuriikidega. Seetõttu tuleks luua see operatsioon. Selle operatsioonitander, mis koosneks merepiirkondadest, tuleks kindlaks määrata asjakohastes planeerimisdokumentides vastavalt kokkulepitud volitustele.

- (7) Operatsiooni strateegiline eesmärk peaks olema tagada liidu mereline kohalolek piirkonnas, kus rünnakud toimuvad, eesmärgiga tagada laevadele meresõiduvabadus tihedas koostöös sarnaselt meeletatud merendusjulgeoleku tagajatega.
- (8) Selleks tuleks operatsiooni käigus saata laevu, tagada teadlikkus olukorrast merel ja kaitsta laevu mitmest kohast lähtuvate rünnakute eest merel. Operatsioon peaks olema kaitsva iseloomuga. Operatsiooniks siirdud väed peaksid tegutsema kooskõlas kohaldatava rahvusvahelise õigusega, sealhulgas rahvusvaheline tavaõigus, sealhulgas õigus enesekaitsele, kui tingimused selleks on täidetud, et kaitsta ennast või kolmandate isikute laevu kohese või käimasoleva rünnaku eest. Operatsioon peaks tegutsema täielikus kooskõlas ÜRO mereõiguse konventsiooniga. Kord ja tingimused eespooltoodu jaoks tuleks välja töötada operatsiooniplaanis, sealhulgas jõukasutusreeglid, mille kiidab heaks nõukogu.
- (9) Poliitika- ja julgeolekukomitee peaks nõukogu ning välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja vastutusel tegema operatsiooni üle poliitilist kontrolli, andma selle jaoks strateegilisi suuniseid ning tegema asjakohaseid otsuseid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 38 kolmanda lõiguga.
- (10) Tihe koostöö sarnaselt meeletatud merendusjulgeoleku tagajatega eeldab võimalust vahetada vastastikkuse ja kaasamise põhimõtte alusel Ameerika Ühendriikide juhitud operatsiooniga „Prosperity Guardian“ ja ühendatud merejõududega salastatud teavet kuni tasemeni „SECRET UE/EU SECRET“ ning võimalust avaldada asjakohase tasemeni ELi salastatud teavet sarnaselt meeletatud partneritele kooskõlas nõukogu otsusega 2013/488/EL ⁽¹⁾ ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekureeglite kohta.
- (11) Liikmesriigid katavad ELi lepingu artikli 41 lõike 2 kohaselt ja kooskõlas nõukogu otsusega (ÜVJP) 2021/509 ⁽²⁾ käesolevast otsusest tulenevad sõjalise või kaitsepoliitilise tähendusega tegevuskulud,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Missioon

1. Liit loob Liidu merendusjulgeoleku operatsiooni meresõiduvabaduse kaitsmiseks seoses Punase mere kriisiga. Kõnealune operatsioon toetab koostöös teiste peamiste osalejatega merendusjulgeolekut peamistel meresideliinidel lõikes 3 osutatud piirkonnas.
2. Operatsiooni nimeks saab EUNAVFOR ASPIDES.
3. Operatsioonitander hõlmab Bab el Mandebi väina ja Hormuzi väina, samuti Punase mere, Adeni lahe, Araabia mere, Omaani lahe ja Pärsia lahe rahvusvahelisi vesi. Selle üksikasjalikud piirid, mis tahes alampiirkond ja huvivaldkond määratakse kindlaks asjakohastes planeerimisdokumentides, mille nõukogu heaks kiidab.
4. EUNAVFOR ASPIDES-i strateegiline eesmärk on tagada liidu mereline kohalolek operatsioonitandril, eesmärgiga tagada laevadele meresõiduvabadus tihedas koostöös sarnaselt meeletatud merendusjulgeoleku tagajatega.

⁽¹⁾ Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 22. märtsi 2021. aasta otsus (ÜVJP) 2021/509, millega luuakse Euroopa rahutagamisrahastu ja tunnistatakse kehtetuks otsus (ÜVJP) 2015/528 (ELT L 102, 24.3.2021, lk 14).

5. Selleks peab EUNAVFOR ASPIDES oma vahendite ja võimete piires:
- a) saatma laevu kogu operatsioonitandril;
 - b) tagama olukorrateadlikkuse merel kogu operatsioonitandril;
 - c) kaitsma laevu mitmest kohast lähtuvate rünnakute eest merel, järgides täielikult rahvusvahelist õigust, sealhulgas vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid operatsioonitandri alampiirkonnas.

Artikkel 2

ELi operatsiooni ülema nimetamine

EUNAVFOR ASPIDES-i ELi operatsiooni ülemaks nimetatakse kommodoor Vasileios GRYPARIS.

Artikkel 3

ELi operatsiooni peakorteri määramine

EUNAVFOR ASPIDES-i operatsiooni peakorter asub Larissas, Kreekas.

Artikkel 4

Poliitiline kontroll ja strateegilised suunised

1. Poliitika- ja julgeolekukomitee teostab nõukogu ja välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“) vastutusel EUNAVFOR ASPIDES-i üle poliitilist kontrolli ja annab strateegilisi suuniseid.
2. Nõukogu volitab poliitika- ja julgeolekukomiteed tegema kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi leping“) artikliga 38 asjakohaseid otsuseid. Kõnealune volitus hõlmab õigust teha muudatusi planeerimisdokumentidesse, sealhulgas operatsiooniplaani, käsuliini ja jõukasutusreeglitesse. Volituse hulka kuulub ka õigus teha ELi operatsiooni ülema ja ELi vägede juhataja nimetamist käsitlevaid otsuseid. ELi sõjalise EUNAVFOR ASPIDES-i eesmärkide ja lõpetamise osas jääb otsustusõigus nõukogule.
3. Poliitika- ja julgeolekukomiteed hoitakse korrapäraselt kursis EUNAVFOR ASPIDES-i läbiviimisega ja eelkõige annab ELi sõjalise komitee esimees poliitika- ja julgeolekukomiteele korrapäraselt aru selle kohta. Poliitika- ja julgeolekukomitee võib asjakohasel juhul kutsuda ELi operatsiooni ülema või ELi vägede juhataja oma koosolekutele.
4. ELi operatsiooni ülem annab poliitika- ja julgeolekukomiteele iga kahe kuu järel aru EUNAVFOR ASPIDES-i läbiviimise kohta.
5. Poliitika- ja julgeolekukomitee annab nõukogule korrapäraselt aru.

Artikkel 5

Sõjaline juhtimine

1. ELi sõjaline komitee jälgib ELi operatsiooni ülema juhitava EUNAVFOR ASPIDES-i nõuetekohast läbiviimist.
2. ELi operatsiooni ülem annab ELi sõjalisele komiteele korrapäraselt aru. ELi sõjaline komitee võib asjakohasel juhul kutsuda ELi operatsiooni ülema või ELi vägede juhataja oma koosolekutele.
3. ELi sõjalise komitee esimees on ELi operatsiooni ülema peamine kontaktisik.

Artikkel 6

Liidu tegevuse sidusus ja koostöö kolmandate osapooltega

1. Kõrge esindaja tagab käesoleva otsuse rakendamise ja selle kooskõla kogu liidu välistegevusega, sealhulgas liidu arenguprogrammide ja liidu antava humanitaarabiga.
2. Kõrge esindaja, keda abistab Euroopa välisteenistus, on peamiseks kontaktisikuks ÜRO-le, piirkonna riikide ametiasutustele ning teistele mitmeriigilistele ja kahepoolsetele osalejatele, sealhulgas Pärsia lahe koostöönõukogu, Araabia Riikide Liiga, Ameerika Ühendriigid ja Ühendkuningriik.
3. EUNAVFOR ASPIDES teeb tihedat koostööd Euroopa Liidu sõjalise operatsiooniga, millega toetatakse nõukogu ühismeetmega 2008/851/ÜVJP loodud meresõidu turvalisust India ookeani lääneosas ja Punases meres (EUNAVFOR ATALANTA) ⁽³⁾.
4. EUNAVFOR ASPIDES teeb koostööd operatsiooniga „Prosperity Guardian“, ühendatud merevägedega ning oma operatsioonitandril merendusjulgeolekule kaasa aitavate riikidega.
5. EUNAVFOR ASPIDES teeb tihedat koostööd laevandussektoriga, eelkõige Aafrika Sarve piirkonnaga tegeleva meresõidu turvalisuse keskuse (MSCHOA) kaudu.
6. EUNAVFOR ASPIDES teeb koostööd asjaomaste liikmesriikide ametiasutustega, asjaomaste liidu asutuste ja organitega, eelkõige Euroopa Liidu Satelliidikeskusega (SATCEN), ning asjaomaste ÜJKP missioonide ja operatsioonidega, eelkõige Somaalia julgeolekujõudude väljaõppe toetamiseks läbi viidava nõukogu otsusega 2010/96/ÜVJP loodud Euroopa Liidu sõjalise missiooniga (EUTM Somaalia) ⁽⁴⁾ ja nõukogu otsusega 2012/389/ÜVJP ⁽⁵⁾ loodud Euroopa Liidu võimete tugevdamise missiooniga Somaalias (EUCAP Somaalia).
7. Euroopa Liidu Satelliidikeskus ja Euroopa Liidu luure- ja situatsioonikeskus toetavad EUNAVFOR ASPIDES-i tema ülesannete täitmiseks vajaliku teabe kogumisel.

Artikkel 7

Kolmandate riikide osalemine

1. Ilma et see piiraks liidu sõltumatust otsuste tegemisel või ühtset institutsioonilist raamistikku ning kooskõlas Euroopa Ülemkogu asjakohaste suunistega võib EUNAVFOR ASPIDES-il osalema kutsuda kolmandaid riike.
2. Nõukogu volitab poliitika- ja julgeolekukomiteed kutsuma kolmandaid riike osalema ning tegema ELi operatsiooni ülema ja ELi sõjalise komitee soovitusel asjakohaseid otsuseid pakutava osaluse vastuvõtmise kohta.
3. Kolmandate riikide osalemist käsitlev üksikasjalik kord kehtestatakse lepingutega, mis sõlmitakse lähtuvalt ELi lepingu artiklist 37 ja kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 218 sätestatud korraga. Kui liit ja kolmas riik on sõlminud lepingu, millega kehtestatakse raamistik kõnealuse kolmanda riigi osalemise kohta liidu kriisiohjemiisioonidel, kehtivad sellise lepingu sätted EUNAVFOR ASPIDES-i kontekstis.
4. Kolmandatel riikidel, kes annavad EUNAVFOR ASPIDES-le märkimisväärse sõjalise panuse, on ASPIDES-i igapäevase haldamise seisukohast samad õigused ja kohustused kui selles osalevatel liikmesriikidel.

⁽³⁾ Nõukogu 10. novembri 2008. aasta ühismeede 2008/851/ÜVJP, mis käsitleb Euroopa Liidu sõjalist operatsiooni, millega toetatakse meresõidu turvalisust India ookeani lääneosas ja Punases meres (EUNAVFOR ATALANTA) (ELT L 301, 12.11.2008, lk 33).

⁽⁴⁾ Nõukogu 15. veebruari 2010. aasta otsus 2010/96/ÜVJP Somaalia julgeolekujõudude väljaõppe toetamiseks läbi viidava Euroopa Liidu sõjalise missiooni kohta (ELT L 44, 19.2.2010, lk 16).

⁽⁵⁾ Nõukogu 16. juuli 2012. aasta otsus nr 2012/389/ÜVJP, mis käsitleb Euroopa Liidu võimete tugevdamiseks Somaalias (EUCAP Somaalia) (ELT L 187, 17.7.2012, lk 40).

5. Nõukogu volitab poliitika- ja julgeolekukomiteed tegema asjakohaseid otsuseid panustajate komitee loomiseks, juhul kui kolmandad riigid peaksid andma märkimisväärse sõjalise panuse.

Artikkel 8

Liidu juhitava isikkoosseisu staatus

Liidu juhitavate üksuste ja isikkoosseisu staatus määratakse vajaduse korral kindlaks kooskõlas rahvusvahelise õigusega.

Artikkel 9

Rahastamiskord

1. EUNAVFOR ASPIDES-i ühiseid kulusid hallatakse otsuse (ÜVJP) 2021/509 alusel.
2. EUNAVFOR ASPIDES-i ühiste kulude lähtesumma on 8 000 000 eurot. Otsuse (ÜVJP) 2021/509 artikli 51 lõikes 2 osutatud lähtesumma jaguneb protsentuaalselt järgmiselt: 30 % kulukohustuste ja 30 % maksekohustuste jaoks.

Artikkel 10

Teabe avaldamine ja vahetus

1. Kõrgele esindajale antakse asjakohasel juhul kooskõlas EUNAVFOR ASPIDES-i operatiivvajadustega volitused avaldada määratud kolmandatele riikidele ELi salastamata dokumente, mis on seotud EUNAVFOR ASPIDES-i käsitlevate nõukogu aruteludega, mille suhtes kehtib vastavalt nõukogu kodukorra⁽⁹⁾ artikli 6 lõikele 1 ametisaladuse hoidmise kohustus. Eeldusel et need tingimused on täidetud, määrab poliitika- ja julgeolekukomitee igal üksikjuhul eraldi asjakohased kolmandad riigid.
2. Kõrgel esindajal on volitus avaldada kooskõlas otsusega 2013/488/EL määratud kolmandatele riikidele asjakohastel juhtudel ja vastavalt EUNAVFOR ASPIDES-i operatiivvajadustele EUNAVFOR ASPIDES-i läbiviimisel loodud ELi salastatud teavet järgmiselt:
 - a) kuni tasemeni, mis on sätestatud liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahel sõlmitud kohaldatavas salastatud teabe kaitse lepingus, või
 - b) Egiptusele, Pärsia lahe koostöönõukogule ja selle liikmesriikidele ning Indiale ning muudele poliitika- ja julgeolekukomitee määratud kolmandatele riikidele avaldatava teabe puhul kuni tasemeni „RESTREINT UE/EU RESTRICTED“.
3. Kõrgel esindajal on käesolevaga volitused vahetada operatsiooniga „Prosperity Guardia“ ja ühendatud merevägedega nende peakorterite kaudu EUNAVFOR ASPIDES-i jaoks olulist salastatud teavet tasemel „SECRET UE/EU SECRET“, kui selline teabevahetus operatsioonitandri tasandil on vajalik operatiivpõhjustel, kooskõlas otsusega 2013/488/EL ning kõrge esindaja ja kõnealuseid operatsioone läbiviivate pädevate asutuste vahel sõlmitud kokkulepete alusel.
4. Lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud teabe avaldamisel ja vahetamisel järgitakse täielikult vastastikkuse ja kaasamise põhimõtteid. EUNAVFOR ASPIDES käitleb saadud salastatud teavet igasuguse vahetegemiseta oma töötajate vahel ning üksnes tegevusnõuete alusel.
5. Kõrgel esindajal on volitused sõlmida kokkuleppeid, mis on vajalikud käesoleva otsuse kohaste teabe avaldamise ja teabevahetuse sätete rakendamiseks.

⁽⁹⁾ Nõukogu 1. detsembri 2009. aasta otsus 2009/937/EL, millega võetakse vastu nõukogu kodukord (ELT L 325, 11.12.2009, lk 35).

6. Kõrge esindaja võib delegeerida volitused teabe avaldamiseks või vahetamiseks ja õiguse sõlmida käesolevas artiklis osutatud kokkuleppeid Euroopa välisteenistuse ametnikele, ELi operatsiooni ülemale või ELi vägede juhatajale, tehes seda kooskõlas otsuse 2013/488/EL VI lisa VII jaoga.

Artikkel 11

Jõustumine ja lõpetamine

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.
2. EUNAVFOR ASPIDES lõpeb üks aasta pärast selle käivitamise kuupäeva.
3. EUNAVFOR ASPIDES-i strateegiline läbivaatamine viiakse läbi aegsasti enne käesoleva otsuse kehtivuse lõppemist.
4. Käesolev otsus tunnistatakse kehtetuks alates ELi operatsiooni peakorteri sulgemise kuupäevast kooskõlas EUNAVFOR ASPIDES-i lõpetamiseks heaks kiidetud kavadega ning mõjutamata otsuses (ÜVJP) 2021/509 kehtestatud EUNAVFOR ASPIDES-i raamatupidamisaruannete auditeerimist ja esitamist käsitlevaid menetlusi.

Brüssel, 8. veebruar 2024

Nõukogu nimel
eesistuja
H. LAHBIB